

BEÇİN 2004 KAZISI

Rahmi Hüseyin Ünal

Şakir Çakmak

Ertan Daş

Aydoğan Demir

Gültekin Teoman

Sanat Tarihi Dergisi

Sayı/Number XV/2

Ekim/October 2006, 89-128

BEÇİN 2004 KAZISI¹

Rahmi Hüseyin Ünal

Şakir Çakmak

Ertan Daş

Aydoğan Demir

Gültekin Teoman

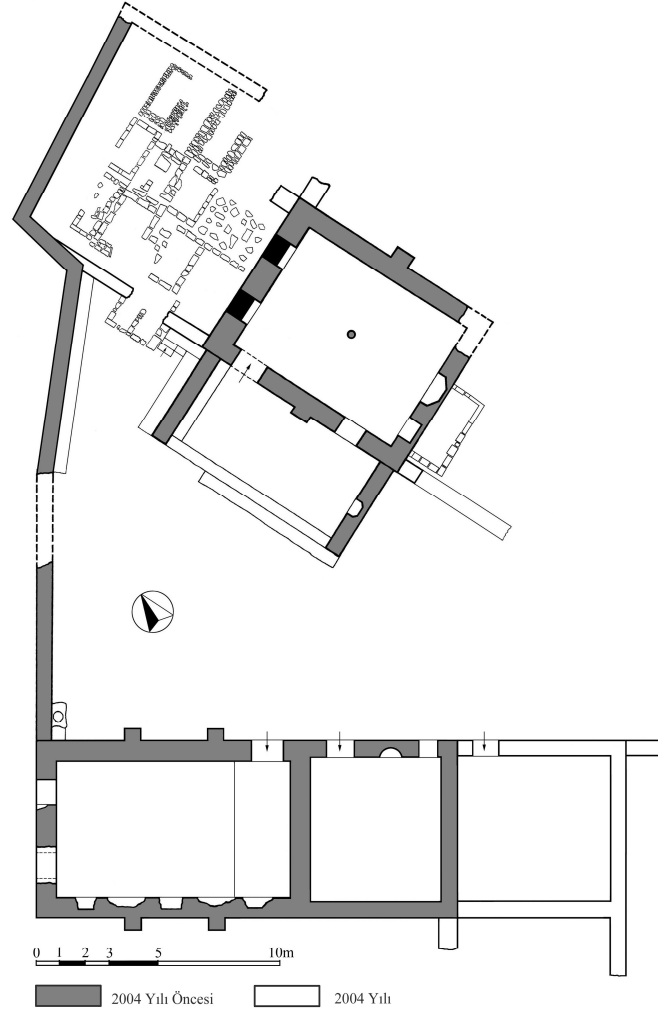
Beçin’de, 2004 yılı kazı çalışmalarına üç ayrı noktada başlandı. 2000 yılında küçük birer sondajla başlanan, 2002 ve 2003 yıllarında sürdürülen *Seymenlik Zaviyesi* ve *Menteşe Mezarlığı* kazıları, çalışmaların odak noktasını oluşturdu. Geçen yıl Seymenlik Zaviyesi kazısına nezaret eden *Yard.Doç.Dr. Şakir Çakmak*, bu yıl da aynı görevi üstlendi. *Menteşe Mezarlığı*’ndaki çalışmalar ise, *Yard.Doç.Dr. Ertan Daş*’ın sorumluluğunda yürütüldü. Ele geçen mezar taşları üzerindeki kitabelerin ve sikkelerin değerlendirmesini *Em.Öğr.Gör. Aydoğan Demir* yaptı. *Uzm.Gültekin Teoman*, sikkelerin değerlendirilmesine katkıda bulundu ve kazı fotoğraflarının bir kısmının çekimini gerçekleştirdi.

Seymenlik Zaviyesi Kazısı

Şakir Çakmak

Beçin’de, kentin güneyindeki sur kapısının hemen dışında yer alan *Seymenlik Mevkii*’nde 2002 yılında gerçekleştirilen çalışmalarda, bir zaviyeye ait olduğunu düşündüğümüz bir toplantı mekanıyla bir mutfak; 2003 yılında ise, bu birimlerin kuzeydoğusunda, bir mescit ortaya çıkarılmıştı (Res. 1). Bu çalışmalar sırasında, 9m45cm x 7m30cm boyutlarındaki mescidin doğu ve batı kesimleri temizlenmiş, güney kesimi kısmen açılabilmiş, kuzeyinde ise çalışılmamıştı².

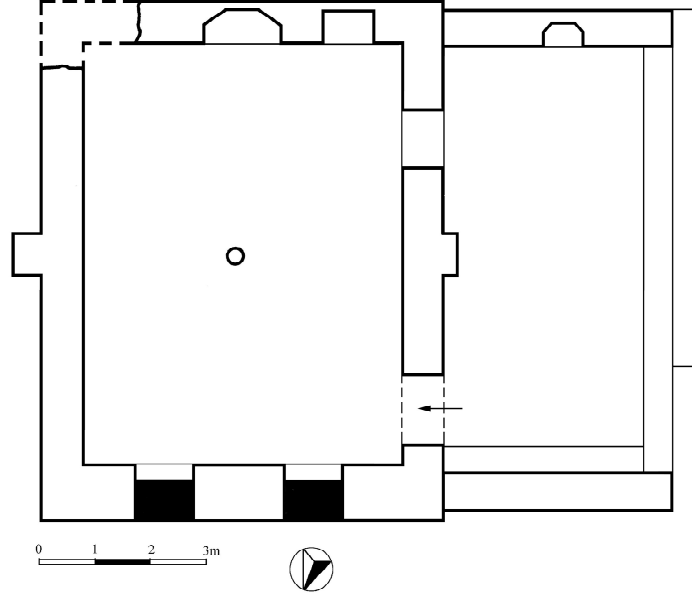
Mescidin Güneyindeki Çalışmalar: Mescidin güneyindeki çalışmalar 2003 yılında tamamlanamadığından, güney duvarının durumu tam olarak saptanamamıştı. Mihrap duvarının arkasında ortaya çıkarılan, ancak niteliği kesin olarak anlaşılamayan düzgün kesme taşların, mihrap çıkıntısına ait olabilecekleri düşünülmüştü³. Bu nedenle, hazırlanan rölöve ve tahmini restitüsyon çizimlerinde, mihrabın arkasına, payanda benzeri bir çıkıntı işaretlenmişti⁴. Bu kesimde yapılan çalışmalar sonunda, kesme taşların mihrap çıkıntısına değil, 3m35cm X 1m50cm boyutlarında, yapının güney duvarına bitişik bir mezara ait oldukları anlaşılmıştır (Şek. 1).

Sek.1- Seymenlik Zaviyesi. Plan. (Çizim S.Cakmak)

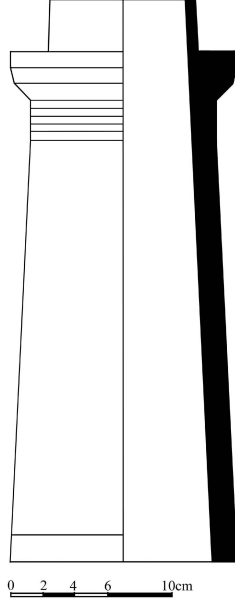
Mezarın batı kesimindeki toprak yığını üzerinde, adeta merdiven basamakları gibi dizilmiş, ikisi çeyrek küre, dördü dikdörtgen şekilli 6 kesme taş ortaya çıkarıldı. Başlangıçta bir anlam veremediğimiz bu taşların işlevi, mescidin güney duvarı üzerindeki molozlar temizlenince anlaşıldı. Duvar üzerinde ortaya çıkan dikdörtgen şekilli düzgün zemin ve kesme taşların harç üzerinde bıraktıkları izlerden, duvarın bu kesiminde, 88cm genişlikte ve 60cm derinlikte bir niş bulunduğu kanısına varıldı (Şek.

2) (Res.2). Mezarın üzerine devrilmiş olan kesme taşların, bu nişin dip duvarına ait oldukları anlaşıldı. Çeyrek küre şekilli iki taş blok, nişi örten sivri kemere ait olmalıydı. Konservasyon çalışmaları sonunda, dikdörtgen şekilli taşlar yerlerine yerleştirildi. Ancak, çeyrek küre şekilli iki bloğun yerlerine konması daha büyük çaplı bir onarım gerektirdiğinden, bu bloklar depoya kaldırıldı.

Sek.2- Seymenlik Mescidi. Plan. (Çizim Ş. Çakmak)

Nişe ait kesme taşlar kaldırıldıktan sonra, mezar yüzeyindeki moloz ve toprak tabakası temizlenince, doğu-batı yönünde uzanan bir dizi kesme taş rastlandı. Mescidin güney duvarının üzerine yıkılması sonucu çıktığı anlaşılan bu taşların, mezarın üzerini kapatmak amacıyla kullanıldığı tahmin edilebilmektedir. Mezarda, 65cm derinlikte, yan yana dizilmiş, 4 adet pişmiş toprak künk bulundu (Şek. 3) (Res. 3). Uzunlukları ortalama 35cm, ağız çapları 9cm, gider çapları ise 14cm genişlikte olan bu künklerin, mezara nişin konuldukları anlaşılamadı. Bu soruyu yanıtlayabilmek amacıyla, mescidin güneyindeki hamamda kullanılan künkler incelendi. Hamamın soğuk su deposunda yer alan künklerden bazılarının, form ve boyut bakımından mezarda bulduğumuz künklerle benzediği görüldü. Dolayısıyla mezarda bulunan künklerin benzerlerinin, olasılıkla hamamda yapılan bir tesisat onarımı sırasında kullanıldığı, artan künklerin ise, mezara gizlenmiş olabileceği aklı gelmektedir. Mezardaki kazı çalışmaları sonunda, 1m20cm derinlikte bir iskelete rastlandı (Res. 4). Ölçüm ve fotoğraflama işlemlerinden sonra mezar kapatıldı.

Şek.3- Seymenlik Zaviyesi. Mescidin güneyindeki mezarda bulunan künklerden birinin cephe ve kesit çizimi. (Çizim E.Acar).

Mescidin güneyinde yapılan çalışmalarda, güney duvarının batı ucunda, düzgün kesme taşlarla örülmüş, 80cm.X 65cm. boyutlarında, payandaya benzer bir unsur ve güneye doğru devam eden, moloz taşlarla örülmüş, 5m10cm uzunluğunda bir duvar ortaya çıkarıldı (Res. 5). Paye benzeri unsurun yaklaşık 60cm yükseklikteki bir bölümü ayakta kalabilmiş, moloz taşlarla örülmüş duvar ise önemli ölçüde tahrip olmuştur. Duvarın günümüze ulaşabilen kesimlerinin yüksekliği, 15-20cm.'yi geçmemektedir. Mescidin güney duvarı ile kaynaşmadığı görülen ve bu nedenle yapıya sonradan eklendiği anlaşılan paye benzeri unsurun ve duvarın işlevi kesin olarak saptanamadı. Ancak, mescidin güneyindeki anıtsal mezarı ve bu kesimdeki hazireyi, zaviyenin avlusundan ayıran bir duvar olabileceği akla gelmektedir.

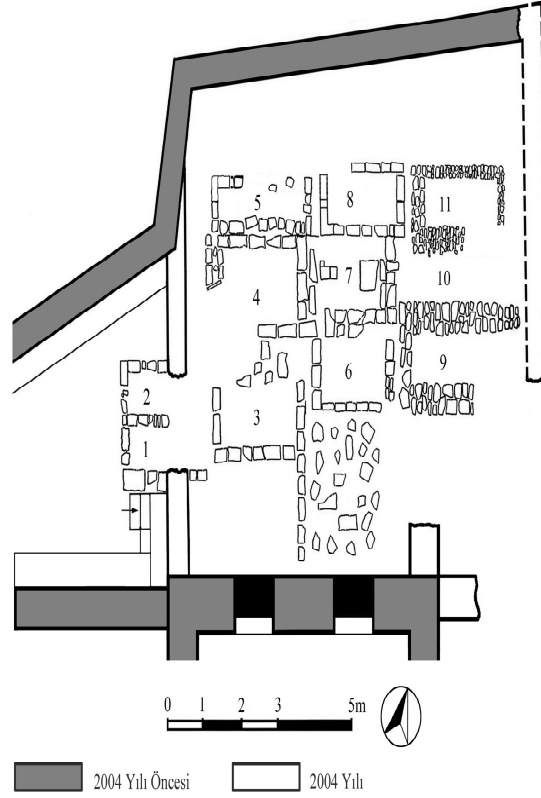
Paye benzeri unsurun hemen batısında, göreceli olarak daha yakın tarihli olduğu anlaşılan, moloz taşlarla çevrilmiş bir mezar daha ortaya çıkarıldı. Mezarın, herhangi bir kitabe içermeyen yatık durumdaki baş ve ayak taşları ile çerçevesini oluşturan taşlar düzenlenerek korumaya alındı.

Mescidin kuzeyindeki çalışmalar: Mescidin kuzeyinde ele geçen mezar taşları ve halen burada bulunan bir mermer kapak taşı, buradaki anıtsal melengiç ağacının çevresinde, bir hazirenin varlığına işaret ediyordu (Res. 6). Geçmiş yıllarda, defineciler tarafından yağmalandığı anlaşılan bu hazireden günümüze ulaşabilmiş birkaç taş, depoya taşınarak koruma altına alınmıştı. 2003 yılı çalışmaları sırasında, burada, melengiç ağacının gövdesinin dibinde, toprağa gömülü durumda bir mezar taşı

Beçin 2004 Kazısı

bulunmuştu. *Efendibulla* lakaplı bir kadına ait olduğu anlaşılan bu tarihsiz mezar taşı da depoya taşınmıştı.⁵

Bu kesimdeki mezarların yerlerini saptamak ve hazireye bir çeki düzen vermek amacıyla başladığımız kazı çalışmaları sonunda hazirenin, mescidin kuzeydoğu ve kuzeybatı köşelerinden kuzeye doğru uzanarak avlu duvarına bağlanan birer duvarla sınırlandığı; avludan hazireye, batı duvarının güney köşesinde yer alan üç basamaklı bir merdivenle ulaşıldığı anlaşıldı (Şekil 4).

Sek.4- Seymenlik Zaviyesi. Hazirenin vaziyet planı. (Çizim Ş. Cakmak)

Hazirenin batı duvarı, 57cm kalınlıkta ve 100cm yüksekliktedir. 80 cm kalınlıktaki doğu duvarının ise sadece 85 cm.lik bir bölümü günümüze ulaşabilmiştir. Batı duvarının güney kesiminde yer alan üç basamaklı merdiven, kesme taşlarla inşa

Rahmi Hüseyin Ünal ve diğerleri

edilmiştir. Batı duvarının ayakta kalan kesiminin üst noktasından yaklaşık 100cm aşağıda, avlu zeminine ulaşıldı. Mescidin son cemaat yerinin kuzey duvarı boyunca uzanan ve hazireye çıkışı sağlayan merdiven basamaklarına bağlanan, 10cm yükseklikte ve 68cm eninde bir seki ortaya çıkarıldı. Avlu duvarına bitişik benzer bir sekiye, hazirenin kuzeybatısında da rastlandı. Hazirenin batı duvarının kuzey ucuna kadar uzanan bu sekinin eni 52cm, yüksekliği ise 20cm.dir. Hazirenin batısında yer alan bu iki sekinin işlevi kesin olarak bilinmemekle birlikte, zaviyede konaklayanların, ya da hazireyi ziyarete gelen konukların oturabilmeleri için yapılmış olabilecekleri hatıra gelmektedir.

Hazirede, ortalama 40cm derinlikte, bir kısmı defineciler tarafından kazılarak tahrip edilmiş, bir kısmı da doğal etmenlerle bozulmuş 11 mezar belirlendi (Res. 7). Hazirenin batısında yer alan anıtsal melengiç ağacının gövdesi ve köklerinin de, çevresindeki mezarların çoğunu tahrip ettiği anlaşıldı. Batıdaki 1 ve 2 no.lu mezarlarla doğudaki 9, 10 ve 11 no.lu mezarların, hazireyi doğu ve batıdan sınırlayan duvarlarda gedikler açılarak inşa edildikleri görüldü. Bu beş mezarın çerçeveleri moloz taşlarla, diğer altı mezarın çerçeveleri ise düzgün kesme taşlarla örülmüştü. Dolayısıyla hazirenin ilk oluşturulduğu dönemdeki sınırları dışında kalan bu beş mezarın, diğer mezarlardan daha sonra inşa edilmiş olduklarını düşünmek mümkün görünmektedir.

Hazirenin güneybatı kesimindeki 3 no.lu mezarda, kırık bir mezar taşının kaide kısmı bulundu. Kaidenin üst kesiminde seçilebilen birkaç harf kalıntısından, bu kırık parçanın, 2003 yılında, melengiç ağacının dibinde bulunarak depoya taşınan, *Efendibulla* lakaplı kadının mezar taşına ait olduğu anlaşıldı.

Hazirenin güneyinde, mescidin kuzey duvarına yakın kesimde, fazla derine inilmedi. Ancak, bu kesimde yer alan kuzey-güney yönlü kesme taşlar, bu alanda da mezarların bulunduğunu, fakat mezarları çevreleyen taşların dağılmış olduğunu düşündürmektedir. Kuzeyde yer alan 5 ve 8 no.lu mezarlar, defineciler tarafından tahrip edilmiştir. Her iki mezarın kuzey yan duvarları bozulmuş, 8 no.lu mezara ait kapak taşı kırılmıştır. Bu kapak taşının parçası çalışmalar sırasında bulunarak yerine konmuştur. Avlu duvarıyla bu mezarlar arasında kalan daha önceden kazılmış kesim, toprakla doldurulmuştur (Bk. Res.7).

Mescidin kuzeyindeki çalışmalar sonucunda, avlunun doğu duvarı da kısmen ortaya çıkarıldı. *Karaahmet* Boğaz'ına bakan bu duvarın, mescidin doğu duvarı gibi önemli ölçüde tahrip olduğu ve sağlam kalabilen kesiminin de doğuya doğru yattığı görüldü. Bugün duvarın, 6m90cm.'lik bir bölümü izlenebilmektedir. Güneye doğru uzanan bu duvar, mescidin doğu duvarının kuzey ucunda görülen ve ancak 100cm.'lik bir bölümü günümüze ulaşabilmiş olan, 80cm kalınlığındaki duvara bağlanıyor olmalıydı.

Mescidin kuzeyindeki hazireyi sınırlayan doğu ve batı duvarlarının, avlu duvarı ve mescidin kuzey duvarı ile kaynaşmamış oluşu ve mescidin kuzey duvarı üzerindeki iki pencerenin sonradan kısmen örülerek eşik seviyelerinin yükseltilmiş olması,

hazirenin, daha sonra, bu kesime dışarıdan toprak taşınarak oluşturulduğunu kanıtlamaktadır. Dolayısıyla mescidin inşasından kısa bir süre sonra bir hazireye ihtiyaç duyulduğu; mescidin kuzey duvarının doğu ve batı köşelerinden avlu duvarına uzanan birer duvar inşa edilerek, bu kesimin bir hazireye dönüştürüldüğü tahmin edilebilmektedir. Batı duvarının güney ucuna yerleştirilen üç basamaklı bir merdivenle ulaşılan hazirenin, bir süre sonra dolduğu, doğuya ve batıya doğru genişletilerek yeni mezarlar için yer kazanıldığı anlaşılmaktadır.

Mescidin güneyindeki mezar, kuzeydeki hazirede yer alan mezarlardan daha büyük ve özenlidir. Etrafı düzgün kesme taşlarla çevrilmiş, üzeri de düzgün kesme taşlarla kaplanmıştır. Mescidin güneybatı köşesinden güneye doğru uzanan duvar izleri, mescidin güneyinde de bir hazire bulunduğunu düşündürmektedir. Ancak, bu kesimde bir başka mezara rastlanmamıştır. Bu veriler, mescidin güneyindeki mezarın önemli bir kişiye, -belki de zaviyenin kurucusuna- ait olduğunu düşündürmektedir.

Mutfığın Güneydoğusundaki Çalışmalar: Kazı çalışmaları, zaviyeye ait mutfığın güneydoğusundaki mekanda da sürdürüldü. Bitişme çizgileri, bu mekanın mutfığa sonradan eklendiğini göstermektedir. Kazı öncesinde, bu mekanın kuzeydoğu ve güneydoğu duvarları kısmen görülebilir durumdaydı (Res.8). 2002 yılı çalışmaları sırasında, kuzeydoğu duvarı üzerinde, mekanın avlu ile bağlantısını sağlayan, 100cm genişlikte bir açıklık ortaya çıkarılmıştı. Ancak güneybatı duvarına ait herhangi bir iz yoktu.

Kazı çalışmaları sonunda, 30 cm derinlikte, mekanın güneybatı duvarının izlerine ulaşıldı (Bk.Şek.1). Duvarın sağlam kalabilmiş kesiminin yüksekliği 20cm.'yi geçmemektedir. 70cm kalınlıktaki bu duvar, mutfığın güneybatı duvarıyla aynı hizadadır. Mekanın, içten içe 6m30cm x 6m boyutlarında, kareye yakın bir mekan olduğu görülmektedir. İşlevini bilemediğimiz bu mekanın güneydoğu duvarı, yandaki hamama sonradan eklendiği anlaşılan soğuk su deposunun duvarı ile kaynaşarak, güneybatıya doğru devam etmekte ve 2m35cm.'lik bir çıkıntı oluşturmaktadır.

Zaviyenin bu kesiminde ayrıca, 75cm eninde ve 125cm uzunluğunda bir başka duvara rastlandı. Bu duvar, mutfığın güneydoğu duvarından güneybatıya doğru devam ederek yerli kayalara bağlanmaktadır. Zeminden itibaren yaklaşık 50 cm. yükseklikteki bir bölümü ayakta kalabilmiş olan bu duvarın işlevi de kesin olarak bilinmemektedir. Zemin kodu daha yüksek olan mutfak ve toplantı odasının güneyindeki alandan, toprak akmasını önlemek amacıyla inşa edilmiş olabileceği akla gelmektedir.

Seymenlik Zaviyesi'nde 2004 yılında gerçekleştirilen kazı çalışmalarının en önemli bulguları, mescidin güney ve kuzeyinde ortaya çıkarılan hazirelerdir. 2005 yılında, kuzeydeki mezarların kazılarının tamamlanması ve düzenlemelerinin yapılması, avlu doğu duvarının konservasyonu ve hazirenin diğer yapısı olan hamamın kazılması planlanmaktadır.

Menteşe Mezarlığı Kazısı

Ertan Daş

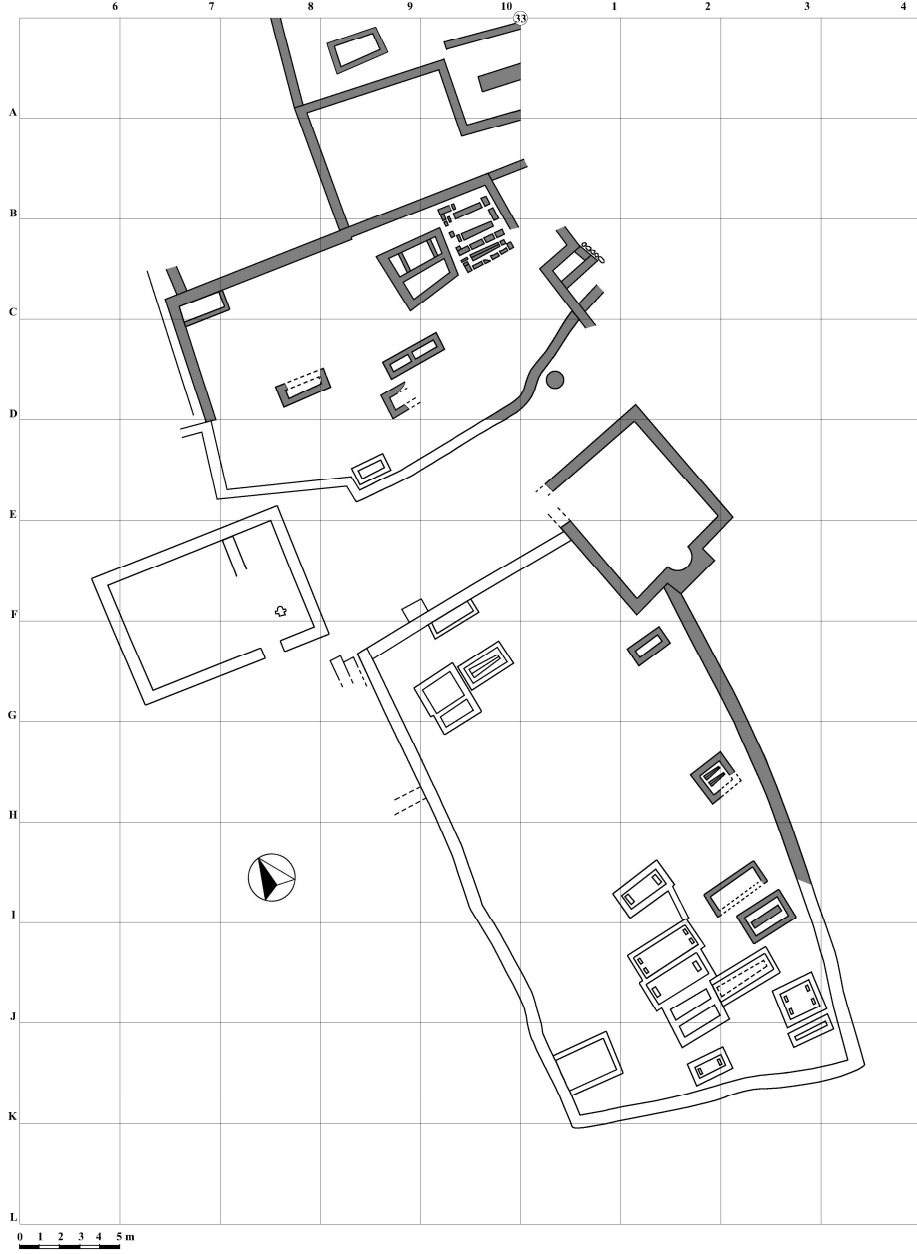
Kentin güneydoğusundaki *Menteşe Mezarlığı*'na, sur dışındaki *Kepez Mahallesi*'ne giden patika yoldan ulaşılmaktadır. 2002 yılında kazısına başlanan bu mezarlık, yükseklikleri yer yer iki metreyi aşan makilerle kaplanmış durumdadır⁶. Mezarlığın temizlenmesi ve mezar taşlarının ortaya çıkarılarak yerlerine yerleştirilmesi ve envantere geçirilmesi çalışmalarına 2003⁷ ve 2004 sezonunda da devam edilmiştir. Üç sezon boyunca sürdürülen kazılarda, kent surları ile Kepez Mahallesi arasında yer alan patika yolun kuzey ve güney kesimlerinde, yaklaşık 60m. X 40m. boyutlarında bir alan makilerden temizlenerek kazısı yapılmıştır (Şek. 5).

2004 sezonu kazı çalışmalarına, 2003 yılında kazılan alanın güney ve batı kesimlerinde devam edildi. 16 Temmuz 2003 günü, önceki yıllarda kazısı yapılmış alanlarda yeniden büyüyen ot ve çalılıarın temizlenmesiyle işe başlandı. 2003 sezonunda kazılan alanın güney kesiminde ortaya çıkarılan, baş ve ayak taşları günümüze sağlam olarak ulaşabilmiş çok sayıda mezar, kazı alanının güney yönünde genişletilmesinin isabetli olacağını düşündürdü. 33-1/J,K, ve 33-4/J,K kareleri arasında kalan alandaki otlar ve çalılıar temizlendi (Şek. 6). Bir özelliği olmayan sırlı, sırsız küçük seramik ve tuğla parçaları ile etrafları kırma taşlarla çevrilmiş birkaç mezar ve bir iki kırık mezar taşı dışında önemli bir buluntuya rastlanmadı.

Mescit mihrap çıkıntısının güneybatı köşesinden güneye doğru uzanan duvarın batısındaki alanın kazısı, bir önceki kazı sezonunda tamamlanamamıştı. Bu nedenle çalışmalara 33-4/I karesinden başlandı. Duvarın, 33-4/J karesinden itibaren bir miktar batıya doğru kıvrıldığı ve 33-4/K karesinin ortalarında, bir dirsek yaparak batı yönünde devam ettiği görüldü (Res.9). Duvar, 33-1/K karesinin güney kenarının ortalarında kuzeye, 32-9/G karesinin ortasında da doğuya kıvrılıyor ve mescidin batı duvarına ulaşıyordu. Kırma taşlarla inşa edilmiş olan ve düz bir çizgi izlemeyen duvar, yer yer tahrip olmuştu.

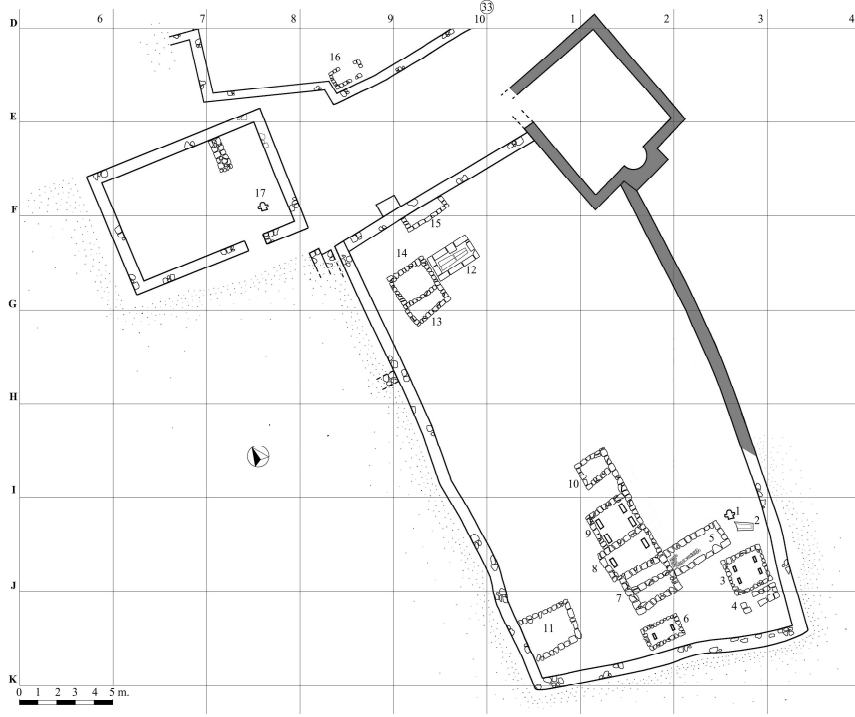
33-3/J ve K karelerinde yapılan çalışmalarda, 20 cm. derinlikte, 3 mezar 1 mezar taşı ve 1 kapak taşı bulundu (Res.10, 11). Kumtaşından yapılmış olan 1 numaralı kırık mezar taşının her iki yüzüne de, kabartma olarak palmet ve rumi motifleri işlenmiştir (Şek.7, 8). Bu taşın ve aynı durumdaki 2 numaralı kapak taşının eksik parçaları bulunamadı (Şek. 9).

2m.00 X 2m.10cm. boyutlarındaki 3 numaralı mezar, bu mezarlıktaki benzerlerinin pek çoğu gibi, kırma taşlarla örülmüş bir duvarla çevrilmişti. Bu duvarın sınırladığı alanın içinde yer alan, ikişer ikişer karşılıklı olarak yerleştirilmiş dört mezar taşı, bunun bir ikiz mezar, mezarda yatanların da yakın akraba olabileceğini

Şek. 5- Mentese mezarlığı vaziyet planı. (Çizim E. Das).

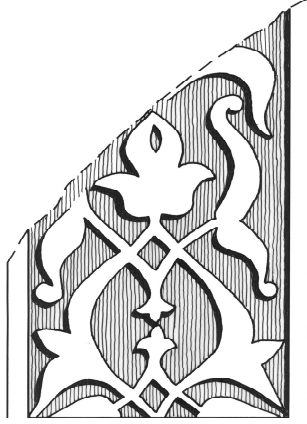
Rahmi Hüseyin Ünal ve diğerleri

Şek. 6- Mentеше Mezarlığı'nda, 2004 sezonunda ortaya çıkarılan mezar ve ihata duvarlarının vaziyet planı. (Çizim E. Daş)

düşündürmektedir. Bu mezarın güney bitişiğinde yer alan ve duvarları kesme kum taşlarıyla örülmüş olduğu anlaşılan 4 numaralı mezarın ayak ucunda kalan kesimi, büyük ölçüde tahrip olmuştur. Kırık ayak taşının iki yüzünde de kitabe vardır. (Res.12, Şek.10, 11). 4 numaralı mezarla benzer özelliklere sahip olan 5 numaralı mezarın üzerindeki kireç harçlı kırma taş kalıntıları, muhtemelen, harçla örülmüş basit bir sandukadan geri kalanlardır. 5 numaralı mezarın batı duvarı, 7 numaralı mezara bitişiktir. 2m.70cm. uzunluğunda ve 2m.50cm. genişliğindeki 7 numaralı mezar da, 3 numaralı mezar gibi bir çifte mezar olmalıdır. Kuzey-güney doğrultusunda sıralanan ve birbirine bitişik olan 7, 8 ve 9 numaralı mezarlar, kırma taştan basit duvarlarla çevrilmiştir. 7 numaralı mezarın baş ve ayak taşları yoktur. 8 numaralı mezarın baş ve ayak ucundaki birer taş ile 9 numaralı mezarın baş ve ayak ucundaki ikişer taşta yazı veya süsleme yoktur. 2m.20cm. X 2m.20cm. boyutlarındaki 9 numaralı mezarda yapılan çalışmalar sonucunda, bu mezarın da, 3 ve 7 numaralı mezarlar gibi tek bir duvarla çevrilmiş bir çifte mezar olduğu anlaşılmıştır. 9 numaralı mezarın kuzey doğu köşesinden başlayan kırma taşla inşa edilmiş bir duvar, diğerlerinden daha küçük

boyutlu olan 10 numaralı mezarın güneydoğu köşesine kadar uzanmaktadır. Bu duvar, 9 ve 10 numaralı mezarlar arasında bir mezar daha olması gerektiğini düşündürüyorsa da, herhangi bir ize rastlanmamıştır.

Şek.7- Mentеше Mezarlığı. 1 no'lu kırık mezar taşının ön yüzündeki süslemelerin çizimi (Çizim B. Sağıt)

Şek.8- Mentеше Mezarlığı. 1 no'lu kırık mezar taşının arka yüzündeki süslemelerin çizimi (Çizim B. Sağıt)

33-1/K karesinin yaklaşık ortalarında, mezarlığı çevreleyen ana duvarın güneybatı köşesine 1m.45cm. uzaklıkta yer alan ve ayak ucu kesimi çevre duvarına yaslanmış olan 11 numaralı mezarın üzeri, oldukça büyük kayrak taşlarla kapatılmıştır. Mezarı çevreleyen kırma taş duvar, büyük ölçüde tahrip olmuştur.

32-10/G karesinin yaklaşık ortalarında yer alan, 2m.00cm. X 1m.40cm. ölçülerindeki 12 numaralı mezar definciler tarafından tahrip edilmiştir. Mezarın, kesme taşlarla örülmüş olan çevre duvarı bozulmuş, ortada yer alması gereken yazısız ve süslemesiz mermer sanduka iki parçaya bölünmüş ve yan tarafa atılmış durumdaydı (Res. 13). Kazı çalışmaları sonrasında, mezar çukuru toprakla doldurularak çevre duvarını oluşturan mermer bloklar ve sanduka yerine konmuştur. Bu mezarın ayakucuna bitişik durumdaki 13 ve 14 numaralı mezarların, kırma taşlarla örülmüş çevre duvarları büyük ölçüde tahrip olmuştu (Res.14). Mezarlığı çevreleyen ve mescide kadar uzanan duvara yaslanmış durumdaki 15 numaralı mezarın da, 12 numaralı mezar gibi defincilerin tahribatına uğradığı ve iskeletin yerinde olmadığı saptandı. Temizlik çalışmaları sonrasında, mezarın ayak ucuna atılmış durumdaki sal taşları, mezar çukurunun üzerine kapatıldı ve üzeri toprakla örtüldü.

32-G/9 karesinin yaklaşık olarak ortalarında, kuzeydoğuya yönelerek mescide kadar uzanan çevre duvarının kuzey kesimindeki temizlik ve kazı çalışmaları sonrasında, duvara yaslanmış durumda, kısa kenarı 80 cm. uzun kenarı 100 cm ve yüksekliği bugün 30 ile 50 cm. arasında değişen bir duvar dışına rastlandı. İlk bakışta,

Rahmi Hüseyin Ünal ve diğerleri

kuzeye doğru uzanan bir başka çevre duvarının parçası gibi algılanan bu duvarın devam etmediği, üst kesimleri yer yer tahrip olmuş olmakla birlikte, zemine yakın kesimde düzgün bir şekilde sona erdiği görüldü. Mezarlıktaki diğer duvarlara oranla hem daha kalın hem de daha muntazam bir örgüye sahip olan bu yükselti, mescit girişine 8 metre uzaklıktadır. Mescidin batısında yer alan, yaklaşık 13 metre uzunluğunda ve 8 metre genişliğindeki alana bakan bu yükselti, muhtemelen, musalla taşı olarak kullanılmış olmalıdır.

Mescidin kuzeyinde, 2002 sezonunda kısmen ortaya çıkarılmış olan duvarın sınırladığı alanı saptamak amacıyla, 32-10/E karesinden itibaren batı yönünde ilerleyen bu duvarın çevresinde çalışmalara devam edildi. Duvarın, 32-9/E karesinde, kuzeye doğru 110 cm.'lik bir dirsek yaptığı ve tekrar batıya yöneldiği görüldü. Bu dirseğin iç kısmında, 16 numaralı mezara ait duvar parçaları saptandı. Bu durum, 16 numaralı mezarın, çevre duvarından önce inşa edilmiş olduğunu göstermektedir. Duvar inşa edilirken, mezarı tahrip etmeyecek şekilde yönlendirilmiş olmalıdır.

Çalışmalar ilerledikçe, mescidin kuzeybatısındaki alanın batı kesiminde, kuzey-güney yönlü bir duvar ortaya çıktı. Bu duvarın batısındaki alan tamamen çalılarla kaplı durumdaydı. Temizlik ve kazı çalışmaları sonrasında, bu duvarın, burada yer alan dikdörtgen bir yapının doğu duvarı olduğu anlaşıldı (Res.15, 16). Başlangıçta, bir aile mezarlığının çevre duvarı olabileceğini düşündüğümüz bu alanda, yazısız ve süslemesiz bir tek mezar taşının bulunması, bizi bu düşünceden uzaklaştırdı. 9m.90cm. X 6m.95cm. boyutlarında dikdörtgen bir alanı çevreleyen ve kalınlığı 55cm. olan duvarlar, kırma taşlarla inşa edilmiştir. Yapının güneydoğu köşesine 2m.35cm. uzaklıkta, 100 cm. genişliğinde bir girişi vardır.İçinde ve çevresindeki taş ve moloz yığınının, bugün yükseklikleri 60 cm ile 1.10 cm. arasında değişen duvarlardan döküldüğü izlenimi edinilmektedir. Duvarlarının oldukça ince oluşu, üzerinin ahşap bir çatıyla örtülü olduğunu düşündürmektedir. Az sayıda sırlı ve sırsız seramik parçaları dışında, yapının işlevi hakkında ipucu verebilecek buluntuya rastlanmamıştır.

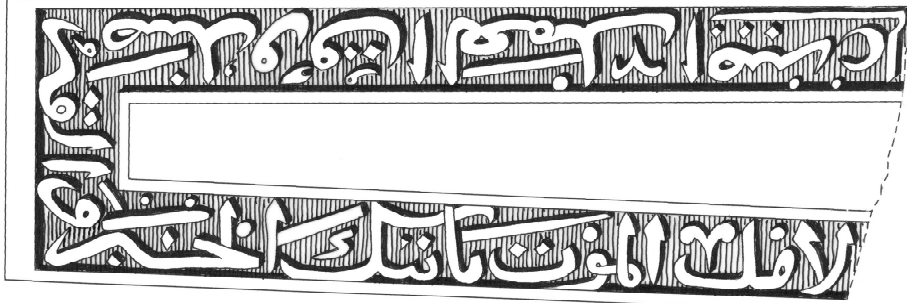
Mezarlık alanındaki temizlik ve kazı çalışmaları sonunda, mezarların etrafını çeviren dağılmış durumdaki kesme taşlar düzenlenmiş, devrilmiş olan mezar taşları yerlerine dikilmiş (Res.17, 18, 19) ve arazi tesviye edilerek çalışmalara son verilmiştir.

Mezar Taşları

Aydoğan Demir

2 Numaralı Mezar Kapak Taşı (Res. 11, Şek. 9):

<i>Malzemesi</i>	:	Mermer
<i>Boy</i>	:	82 cm.
<i>Eni</i>	:	30 cm.
<i>Kalınlığı</i>	:	9 cm.

Sek.9- Mentese Mezarlığı. Kırık kapak taşının üzerindeki kitabenin çizimi (Çizim B. Sağıt)

33-3/J ve K karelerinde yapılan çalışmalar sırasında bulunan 2 numaralı kırık ve yarısına yakın kısmı kayıp mermer kapak taşı çevresindeki Arapça kitabe, dördüncü halife Hz.Ali'nin (656-661) bir şiirinden alınmıştır. Bu şiir, Beçin'de üç mezar taşında daha kullanılmıştır.(B.1997/7 Et., B.97/10 Et., B.99/9 Et.). Beğenilen bir metnin mezar taşlarında tekrar edilmesi, günümüze kadar süregelen bir gelenektir.

Önemli bir kişiye ait olduğunu tahmin ettiğimiz kapak taşının diğer parçaları, önümüzdeki kazı dönemlerinde bulunduğu takdirde, kimlik sorununun çözüleceğini ummaktayız.

Burada metnin tamamı verilmiş, kayıp bölümler köşeli parantezle gösterilmiştir.

[يا من بد نيا اشتغال
و غره طول ا] لا مل
الموت يا تيك الخبر
والقبر صندوق العمل
واصبر على ا حوالها
لا موت الا بالاجل

Türkçe'si: "Ey dünya ile meşgul olan, emellere, ihtiraslara gark olan kimse. Ölüm sana haber olarak gelir. Kabir öyle bir sandıktır ki ameller içinde toplanır. Onun hallerine sabretmek gerekir.Ecel geldikten sonra ölüm kaçınılmaz olur"⁸

4 Numaralı Mezar Ayak Taşı (Res. 12, Şek.10, 11):

Malzemesi : Kefeki

Yüksekliği : 44 cm.

Rahmi Hüseyin Ünal ve diğerleri

Genişlik : 24 cm.

33-3/J karesinde yapılan kazı çalışmaları sırasında bulunan 4 numaralı mezara ait ayak taşı, malzemenin kalitesizliği nedeniyle harap durumdadır. Baş taşı çıkmadığı için kimlik bilgileri elde edilememiştir.

İç yüzü: (Res. 12, Şek.10)

شهر
المبارک

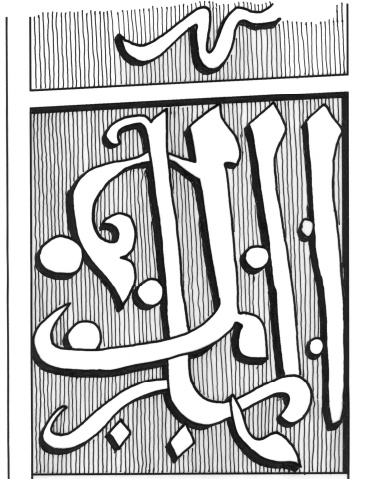
(Mübarek ay)

Dış yüzü: (Şek.11)

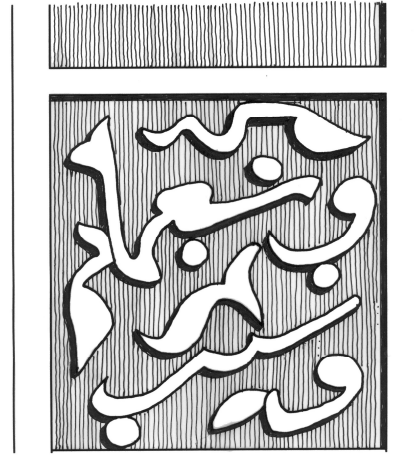
و ستین و سبعمائه

(ve yedi yüz altmış)

Kitabede ay verilmemiş, buna karşılık ayın sıfatı yazılmıştır. Mübarek sıfatı genellikle Ramazan ayına ait olduğu için bu metni 760-769 arasında bir Ramazan ayına yerleştirmek gerekecektir. (27 Temmuz 1359-19 Mayıs 1368).

Şek. 10- Menteşe Mezarlığı. 4 numaralı mezarın ayak taşının ön yüzündeki kitabenin çizimi. (Çizim B. Sağıt)

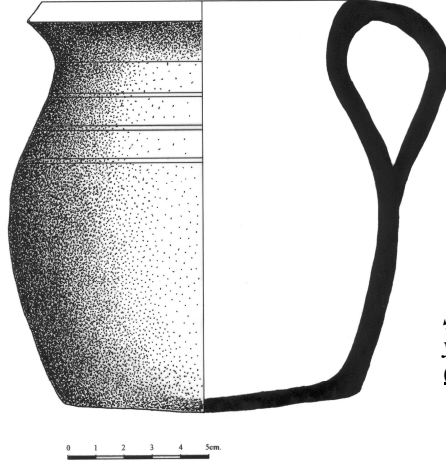

Şek. 11- Menteşe Mezarlığı. 4 numaralı mezarın ayak taşının arka yüzündeki kitabenin çizimi. (Çizim B. Sağıt).

Küçük Buluntular

Rahmi Hüseyin Ünal

Sırsız Seramik Çömlek : Menteşe Mezarlığı'nda, 33-2/K karesinde, 6 No.lu mezarın yakınında, doğu-batı yönlü ihata duvarının hemen dışında bulunmuştur. 14.5cm. yüksekliğindeki testinin taban çapı 10.5cm., karın çapı 13,5 cm., ağız çapı ise 11cm.dir (Res.20) (Şek.12). Gövde çapı, boyun kısmında hafifçe daralmakta, ağız kısmında tekrar genişlemektedir. Boyun ve gövdenin üst kesimi enine çizgilerle süslenmiştir. Tek kulpludur. Yakın zamana kadar köylerimizde kullanılan kulplu bakır tasların formunu anımsatmaktadır. Anadolu'nun hemen her yöresinde, yeni mezarların başına sırsız seramik bir çömlek bırakmak geleneği hala sürmektedir. Formları yöreden yöreye farklılıklar gösteren, yaklaşık 20cm. boyundaki bu çömleklerin içine su doldurulur. Bazı yörelerde bu suyun, kuşların su ihtiyacını sağlamak üzere konduğu söylenirse de, bu pek inandırıcı görünmemektedir. Zira bir kuşun, çömleğin dibindeki suyu içebilmesi için içine girmesi gerekir. Bu kaplar, mezarların baş ucuna kuşları sulamak amacıyla yerleştirilmiş olsalardı, çok daha geniş ağızlı ve yayvan bir formda tasarlanırlardı. Bu çömlekte, tarihlemeye yardımcı olabilecek herhangi bir özellik bulunmamaktadır. Ancak, mezarlığın bu kesiminde ele geçen mezar taşlarının tümünün XIV. Yüzyılın ikinci yarısına veya XV. Yüzyılın ilk yarısına tarihlenmesi, bu çömleği de aynı yıllara tarihlememize imkan vermektedir.

Şek. 12- Menteşe Mezarlığı. 6 no'lu mezar yakınında bulunan sırsız seramik çömlek. (Çizim B. Sağıt)

Bronz Kemer veya Koşum Süsü: Orman Tekkesi'nde, atık toprak içinde bulunan, yaklaşık kare şekilli bronz levhanın eni 2.4cm., boyu ise 3.2cm.dir (Res.21, Şek.13). Bitişik iki kenarı düz, diğer iki kenarı da, üçer adet yuvarlak dilimlidir. İki dilimli kenarın birleştiği noktada, ana hatlarıyla bir palmeti andıran bir çıkıntı

bulunmaktadır. Biri bu palmetin ortasında, diğeri de, iki düz kenarın birleştiği noktada birer yuvarlak delik görülmektedir. Birbirine paralel, bir çift ince kabartma çizgi, levhanın kenarını çepeçevre dolanmaktadır. Levhanın ortasında kalan alan, saplarla birbirine bağlanmış palmet ve rumilerle doldurulmuştur. En altta, iki düz kenarın birleştiği noktada yer alan palmetin iki sapı, iki yanda, yukarıya doğru gelişen karmaşık bir rumi kompozisyonuna dönüşmekte ve yukarıda ikinci bir palmete ulaşmaktadır. Tamamen simetrik bir düzene sahip olan kompozisyon, *Menteşe Mezarlığı*'ndaki bazı mezar taşlarında örneklerini gördüğümüz⁹, erken Selçuklu döneminden başlayarak XVII. Yüzyıl sonlarına kadar devam eden Türk dönemi klasik bitkisel süslemelerinin özelliklerini taşımaktadır. Özenli sayılabilecek bir işçiliğe sahip olan bu bronz levhanın üzerindeki iki delik, bir zemin üzerine tutturulmak üzere tasarlandığını; dolayısıyla bir koşum veya kemer süsü olduğunu düşündürmektedir.

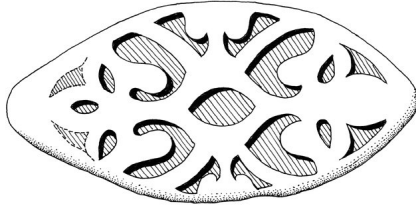

Şek. 13- Orman Tekkesinde bulunan bronz kemer veya koşum süsünün çizimi.

Bronz Yüzük :Orman Tekkesi'nden çıkarılan toprak içinde ele geçen bronz yüzüğün çapı 2.1cm., kaşının eni 0.7cm., kaşının boyu ise 1.9cm.dir. Bu yüzüğün bakırdan bir benzeri, 1998 yılı çalışmaları sırasında, *Büyük Hamam*'ın soyunmalığında bulunmuştu¹⁰. Her iki yüzüğün de kaşları mekik şeklindedir. Büyük Hamam'da bulunan bakır yüzüğün kaşı üzerindeki yazıya benzer süslemelere karşılık, bu bronz yüzüğün kaşı üzerinde, dört palmetten oluşan bir bitkisel süsleme bulunmaktadır (Res. 22, Şek. 14). Palmetlerden ikisi mekik şekilli kaşın sivri uçlarına, diğer ikisi ise, kavisli geniş kenarlar ortasına yerleştirilmiştir. Palmetlerin alt uzantıları, iki yanındaki palmetlerin uzantılarıyla birleştirilerek ortada, kareye yakın bir göbek oluşturulmuştur. Bu göbeğin kenarlarından çıkan birer sap, palmetleri birbirinden ayırmaktadır. Geniş kenarlar üzerinde yer alan iki palmet yarımıdır. Sadece alt iki lobları görülmektedir. Bütün palmetlerin yaprakları ortasında, damla şekilli birer oyuntu vardır.

Beçin 2004 Kazısı

Bu küçük bronz yüzük üzerindeki palmet kompozisyonu da Türk dönemi bitkisel süslemesinin henüz bozulmadığı bir tarihte, bir başka deyişle, XVII. Yüzyıl sonlarından önce imal edilmiş olmalıdır. Orman Tekkesi'nde ele geçen sikkelerin en geç tarihli, Fatih Sultan Mehmet dönemine aittir. Dolayısıyla, yukarıda tanıtılan kemer veya koşum süsünü ve bu bronz yüzüğü, XIV. Yüzyılın ikinci yarısından başlayıp XV. Yüzyıl sonuna kadar uzanan bir zaman dilimi içine tarihlemek mümkün görünmektedir.

Şek. 14- Orman Tekkesinde bulunan bronz yüzüğün kaşının çizimi.

Sikkeler:

Aydoğan Demir

Gültekin Teoman

2004 yılı kazı çalışmaları sırasında, Orman Tekkesi, Kepez Menteşe Mezarlığı, Seymenlik Zaviyesi ve yüzeyde, 4'ü envanterlik, 39'u etütlük olmak üzere 43 sikke bulunmuştur. Sikkelerin en eskisi, geç dönem Roma'ya ait hurda durumda bir bronz sikkedir. En yeni tarihliler ise Fatih Sultan Mehmed'e (1451-1481) ait bakır sikkedir. 2004 kazı döneminde Menteşe oğullarından İlyas Bey (1402-1420) ile oğlu Leys Bey (1420-1424)'e, Osmanlı hükümdarlarından Yıldırım Bayezid (1389-1402), II. Murad (1421-1451) ve Fatih Sultan Mehmed (1451-1481)'e ait sikkelerin yanı sıra Menteşe ve Osmanlı dönemlerine ait anonim sikkeler de elde edilmiştir.

Bulunan 43 sikkenin ikisi gümüş, 41'i bakır veya bronzdur. Gümüş sikkelerden biri, Leys Bey'e, diğeri II. Murad'a aittir. 2003 kazı döneminde elde edilen Leys Bey'in gümüş sikkesi 0.69 gramdı. Bu yıl bulunan Leys Bey'in sikkesi 0.64 gr. olarak ölçülmüştür. Leys Bey dönemi, Menteşe'nin son zamanlarıdır ve Beylik buhran içindedir. Ayrıca Batı Anadolu beyliklerinde gözlemlenen gümüş kıtlığı mutlaka Menteşe Beyliği'ni de etkilemiş olmalıdır. Buna karşılık çağdaşı II. Murad'ın akçesi ise 1.13 gramdır ki Osmanlı Devleti'nin Balkanlar'da ve Anadolu'da işlettiği gümüş madenleriyle bu sorunu aştığını ortaya koymaktadır.

Burada 2004 yılı kazı mevsiminde ele geçen sikkelerden sadece envanterlik olanlar tanıtılmıştır. İleride konservasyonları yapılabilen etütlük sikkeler de yayımlanacaktır.

Rahmi Hüseyin Ünal ve diğerleri

1- Cinsi : Gümüş
Çapı : 14 mm.
Ağırlığı : 0.64 gr.dır

Ön yüzünde (Res. 23):

س
اليا
بن
ل[ي]ث
(ليث بن الياس)
Leys bin İlyas,

Arka yüzünde ise:

حلد
ملكه
(حلد ملكه)
(mülkü devamlı olsun)

yazısı okunmaktadır.

Sikke, Taş Ev'in kuzey doğusunda yüzey buluntusu olarak elde edilmiştir. 2003 kazı döneminde, bu paranın alt kısmı, darp hatası nedeniyle yazısı kısmen kesik bir benzeri bulunmuştur. 2003 kazı raporunda ayrıntılarıyla incelediğimiz ve İlyas Bey'in oğlu Leys Bey'e ait olduğunu ileri sürdüğümüz bu sikkenin, şu an elimizde bulunan baskısı LEYS okunuşu ile ilgili düşüncelerimizi sarsmış durumdadır. Fotoğrafında da net bir şekilde görüldüğü üzere isim yerinde bir (و) ve bir (ب) harfi vardır. Bunların Leys okunması mümkün görünmemektedir. Bunun Veys ve Üveys olarak da okunması zordur. Büyük bir ihtimalle Leys Bey'e ait olduğunu düşündüğümüz bu sikke de; dönemin karışıklığı, ağır Osmanlı baskısı ve takip altında bulunan Leys Bey'in adı sembolik bir şekilde yansıtılmış olabilir.¹¹ Bütün bunların yanında, sikkelerle uğraşanların çok iyi bildiği gibi (ضرب) *darabe* ve *duribe* kelimesinin yazılışı çok stilize olmuştur (Bk. 2 no'lu akçenin arka yüzündeki (ضرب) kelimesine). Bu sikkeyi ilk defa görenler (و) ve (ب) kombinasyonu karşısında *darb/darabe/duribe* kelimelerini düşünmeden edemeyeceklerdir. Eğer bu kelimeyi (ضرب) olarak algılasak, “*darabe bin İlyas* , yani *İlyas oğlu darb etti.*” gibi bir anlam verebilir. Unutulmamalıdır ki bu bir varsayımdır ve bunun bugüne kadar bilinen bir başka örneği yoktur.

Beçin 2004 Kazısı

Bu sikkenin ileriki yıllarda çıkabilecek benzerlerinin, konu hakkında kesin yargılara ulaşılmasına vesile olacağını umuyoruz.

2- *Cinsi* : Gümüş
Çapı : 11 mm.
Ağırlığı : 1.13 gr.

Ön yüzünde (Res. 24):

مراد بن
٨٣٤ (divani)
محمد خان

Murad bin Mehmed Han

Arka yüzünde:

خلد ملکه
ضرب ایائلق

Mülkü devamlı olsun. Ayasuluk'ta darb edildi.

yazıları okunmaktadır.

Orman Tekkesinde bulunan, II. Murad'ın bu akçesi çok iyi durumdadır. Fotoğrafından da görüleceği gibi bütün motifler ve yazılar yerli yerindedir.

3- *Cinsi* : Bakır
Çapı : 13 mm.
Ağırlığı : 0.90 gr.
Ön yüzünde (Res. 25):

مراد بن محمد خان
Murad bin Mehmed Han

Arka yüzünde:

خلد ملکه
ضرب تیره

Rahmi Hüseyin Ünal ve diğerleri

Mülkü devamlı olsun. Tire'de darb edildi.

yazılıdır.

Seymenlik Zaviyesi mutfağına bitişik mekanda tesviye çalışmaları sırasında bulunan bu mangırdaki iki adet saadet düğümü, genelde II. Mehmed (1451-1481) devri sikkelerinde görülmektedir.¹² Sikkegen tarafından bir tertip hatası yapılmamışsa çok nadir bir mangırla karşı karşıyayız demektir.

4- Cinsi : Bakır
Çapı : 14 mm.
Ağırlığı : 0.99 gr.

Ön yüzünde (Res. 26):

حلد ملکه
(خلد ملکه)

Mülkü devamlı olsun.

Arka yüzünde:

ضرب تیره
Tire'de basıldı.
yazılıdır.

Orman Tekkesi'nde bulunan bu sikke, yer yer harap olmasına rağmen sıra dışı özellikler taşıdığı ve özellikle yazıları okunabildiği için envanterlik kayda alındı. Ön yüzünde altta ve üstte simetrik bitkisel bezemelerin arasında خلد ملکه okunabilmektedir. Arka yüzünde ortada iki saadet düğümü, üstte ضرب تیره (Tire) yazıları okunmaktadır. Bir anonim Osmanlı sikkesi olan mangırımızın benzer örnekleri, Cüneyt Ölçer'in Nakışlı Osmanlı Mangırları'nda görülmektedir.

Konservasyon Çalışmaları

: 2003 ve 2004 yıllarında ortaya çıkarılan *Seymenlik Zaviyesi ve Menteşe Mezarlığı Mescidi*'nde, Muğla Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulunun izni alınarak konservasyon çalışmaları yapılmıştır

Menteşe Mezarlığında 2003 yılında ortaya çıkarılan mescidin, neredeyse temel hizasına kadar tahrip olmuş duvarları 50 cm. kadar yükseltilmiş (Res.27-28), harçları

ufalanmış olduğu için tamamen dağılmak üzere olan mihrap duvarının üst kesimi sağlamlaştırılmıştır(Res. 29-30).

Seymenlik Zaviyesinde, toplantı salonu batı duvarının iç ve dış yüzeylerindeki gedikler kapatılmış, dış yüzdeki kesme taş kaplı payandaların, tamamen dökülmüş olan iç dolguları takviye edilmiştir (Res.31-34). Mescidin tahrip olmuş güneydoğu köşesi 50 cm. kadar örülmüş, mihrabın batısındaki nişin kesme taşları yerlerine yerleştirilmiş ve mescidin güney duvarına bitişik mezarın dağılmış olan çerçeve taşları yeniden dizilmiştir (Res.35-36)

Özet

2004 yılında, Beçin'deki kazı çalışmalarına, Seymenlik Zaviyesi'nin mescidinde ve Mentеше Mezarlığı'nda devam edildi. Mescit'in kuzeyinde, sonradan oluşturulan dar alanda, birbirine bitişik 11 adet mezarda, sadece bir adet mezar taşına ve sanduka şeklinde bir mezar kapağına rastlanması, mermer mezar taşlarının başka işlerde kullanılmış olabileceğini düşündürdü. Mescidin güney duvarına bitişik mezarın içinde bulunan 4 adet su küngüne bir anlam verilemedi. Mutfağın güneydoğusundaki mekanın kazısı tamamlandı.

Menteşe Mezarlığı'ndaki çalışmalara, 2003 yılında ortaya çıkarılan mescidin güneyinde devam edildi. Ortaya çıkan mezarlar onarılarak, baş ve ayak taşları yerlerine dikildi. Mezarlıkta ele geçen 14.5cm. yüksekliğindeki sırsız seramik çömlek, günümüzde, mezarların üzerine küçük bir çömlek yerleştirerek içine su doldurma adetinin, XIV. Yüzyılda da var olduğunu göstermesi açısından önemliydi.

Anahtar Kelimeler: Türk Mimarisi, Ortaçağ Arkeolojisi, Mentеше Beyliği, Zaviye, Mescit.

Abstract

In 2004, the excavation work in Beçin was continued at the Seymenlik dervish lodge and Mentеше Cemetery. Despite the fact that 11 adjacent tombs were found at the Cemetery, only one tomb stone and one sarcophagus were discovered in the narrow stretch formed at a later stage at the north of the masjid,. This led to the conclusion that the grave stones were used in other construction work. On the other hand, it was not clarified why there were 4 tile water pipes inside the tomb adjacent to the south wall of the masjid. The excavation of the zone that was at the southeast of the kitchen was concluded.

The excavations at the Mentеше Cemetery continued on at the south of the masjid unearthed in 2003. The tombs discovered were repaired with the erection of the stones at their head and feet parts. The unglazed ceramic bowl (14,5cm tall) was interesting in the sense that it signaled that the contemporary tradition of leaving a bowl full of water in tombs existed back in the 14th century.

Key Words: Turkish Architecture, Middle Age Archaeology, Mentеше Emirate, Zawiya, Masjid.

¹ 2003 yılı kazı çalışmaları sırasında değerli yardımlarını gördüğüm Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdür Yardımcısı Sayın *İlhan Kaymaz*'a; sağladıkları maddî katkı için *Kültür Bakanlığı Döner Sermaye İşletmeleri Genel Müdürlüğü (DÖSİMM)* yetkililerine; Milas Kaymakamı Sayın *Hulusi Doğan*'a; başta Müze Müdürü Sayın *Erol Özen* olmak üzere Milas Müzesi elemanlarına; Beçin Belediye Başkanı Sayın *Mehmet Balcı*'ya ve Belediye çalışanlarına; Ege Üniversitesi Rektörü Sayın *Prof. Dr. Ülkü Bayındır*'a; Ege Üniversitesi Genel Sekreter Yardımcısı Sayın *Halil Kapıdereli*'ye; Kültür ve Turizm Bakanlığı Temsilcisi Sayın *Sedat Öztop*'a; Milas'ın saygıdeğer iş adamlarından Sayın *Reşit Özer* ve Sayın *Hüseyin Mat*'a, Eczacı Sayın *Erman Güneli*'ye ve burada isimlerini saymadığım dostlarım ve çalışma arkadaşlarıma candan teşekkürlerimi sunuyorum. Bir ekip çalışması olarak yürütülen bu kazıya katılan Ege Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sanat Tarihi Bölümü elemanları, güçlükleri aşmamda bana yardımcı oldular. *Yard.Doç.Dr. Yekta Demiralp, Yard.Doç.Dr.Şakir Çakmak, Yard.Doç.Dr.Ertan Daş, Öğr.Gör.Aydoğan Demir, Araş.Gör.Sedat Bayrakal, Uzm.Gültekin Teoman* ile kazıya katılan Ege Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sanat Tarihi Bölümü öğrencilerinin çaba ve katkılarını şükranla anıyorum.

² Bk.Ş.Çakmak, "Seymenlik Kazısı", R.H.Ünal ve diğerleri, "Beçin 2002 Kazısı", *Sanat Tarihi Dergisi*, XIV/1(2005), İzmir, s.350-356; Ş.Çakmak, "Seymenlik Zaviyesi", R.H.Ünal ve diğerleri, "Beçin 2003 Kazısı", *Sanat Tarihi Dergisi*, XIV/2(2005), İzmir, s.130-135.

³ Bk.Ş.Çakmak, "Seymenlik Zaviyesi",...s.131, Şek.4.

⁴ Bk.ay.mak., s.134, Şek.6.

⁵ Bk. E.Daş, A.Demir, "Menteşe Mezarlığı Kazısı", R.H.Ünal, "Beçin 2003 Kazısı", *Sanat Tarihi Dergisi*, XIV/2(2005), İzmir, s.156-157.

⁶ Bk.R.H.Ünal ve diğerleri, "Beçin 2002 Kazısı", *Sanat Tarihi Dergisi*, XIV/1(2005), İzmir, s.335-338.

⁷ Bk. A.Demir, E.Daş, "Menteşe Mezarlığı Kazısı", R.H.Ünal ve diğerleri, "Beçin 2003 Kazısı", *Sanat Tarihi Dergisi*, XIV/2(2005), İzmir, s.135-157.

⁸ Bu, yarısı sağlam kalmış kitabe,merhum Prof.Dr.Ali Yardım ve Prof.Dr.Hakkı Önkal tarafından tamamlandı ve Türkçe'ye çevrildi Hadis ve kitabe alanında bir otorite olan Prof.Dr.Ali Yardım'ın en verimli çağında ani ölümü(2006), bilim dünyası için acı bir kayıptır.Aziz hatırasını rahmetle anıyorum, Değerli katkılarını .hiç bir zaman esirgemeyen Prof.Dr.Hakkı Önkal'a sonsuz teşekkürler.

⁹ Bk. R.H.Ünal, "Beçin 1999 Kazısı", *Sanat Tarihi Dergisi*, XII(2003), s.147,şek.6;. A.Demir, E.Daş, "Menteşe Mezarlığı Kazısı", R.H.Ünal ve diğerleri, "Beçin 2003 Kazısı", *Sanat Tarihi Dergisi*, XIV/2(2005), İzmir, s.144, Şek.9; s.147, Şek.11.

¹⁰ Bk. R.H.Ünal, "Beçin 1998 Kazısı", *Sanat Tarihi Dergisi*, XI(2001), s.203, Res.26.

¹¹ Leys-Veys-Üveys adları sorun olmaya devam etmektedir. Örneğin Zambaur, Leys ve Üveys'i iki ayrı kişi olarak vermektedir. Bk. E. De Zambaur, Manuel de Généalogie et de Chronologie pour l'Histoire de l'İslam, Bad Pyrmont, 1955. s.154.

¹² Necdet Kabaklarlı, Mangır, İstanbul 1998 s.189

Res. 1- Seymenlik Zaviyesi. 2003 yılı kazı çalışmaları sonunda zaviyenin batıdan görünüşü.

Res. 2- Seymenlik Zaviyesi. 2004 yılı kazısı sonunda mescidin güney duvarı.

Rahmi Hüseyin Ünal ve diğerleri

Res. 3- Seymenlik Zaviyesi. Mescidin güneyindeki mezarda bulunan künkler.

Res. 4- Seymenlik Zaviyesi. Mescidin güneyindeki mezarda bulunan iskelet.

Res. 5- Seymenlik Zaviyesi. Mescidin güneybatıdan genel görünüşü (kazi sonrası).

Res. 6- Seymenlik Zaviyesi. Mescidin kuzeyindeki hazire (kazi öncesi).

Rahmi Hüseyin Ünal ve diğeri

Res. 7- Seymenlik Zaviyesi. Mescidin kuzeyindeki hazire (kazı öncesi).

Res. 8- Seymenlik Zaviyesi. Mutfağın güneydoğusundaki mekan (kazı çalışmaları sırasında).

Res. 9- Mentese Mezarlığı. Çevre duvarının sınırladığı alanın güney kesimi.

Res. 10- Mentese Mezarlığı. 1 numaralı mezar taşı.

Rahmi Hüseyin Ünal ve diğerleri

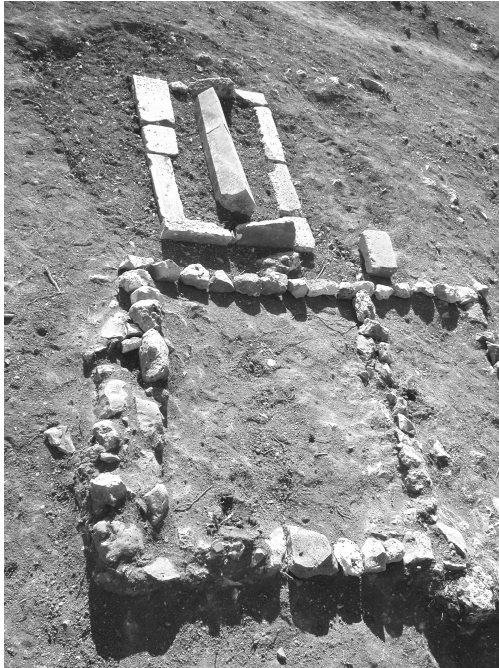
Res. 11- Menteşe Mezarlığı. 2 numaralı kapak taşı.

Res. 12- Menteşe Mezarlığı. 4 numaralı mezarın başucunda yer alan mezar taşı.

Res. 13- Mentese Mezarlığı. 12 numaralı mezarın kazı öncesigörünüü.

*Res. 14- Mentese Mezarlığı.
12,13 ve 14 numaralı
mezarların kazı sonrası
görünüü.*

Rahmi Hüseyin Ünal ve diğerleri

Res. 15- Menteşe Mezarlığı. Dikdörtgen yapının temizlik çalışmaları sonrası görünüşü.

Res. 16- Menteşe Mezarlığı. Dikdörtgen yapının kazı çalışmaları sonrası görünüşü.

Res. 17- Mentese Mezarlığı. 2004 sezonunda kazısı tamamlanan alanın güney-kuzey yönünde görünüşü.

Res. 18- Mentese Mezarlığı. 2004 sezonunda kazısı tamamlanan alanın güney kesimi.

Rahmi Hüseyin Ünal ve diğeri

Res. 19- Mentese Mezarlığı. 2004 sezonunda kazısı tamamlanan alanın kuzey-güney yönünde görünüşü.

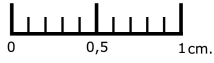
Res. 20- Mentese Mezarlığı. 6 no'lu mezar yakınında bulunan sırsız seramik çömlek.

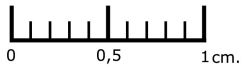
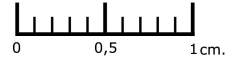
Res. 21- Orman Tekkesinde bulunan bronz kemer veya koşum süsü.

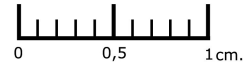
Res. 22- Orman Tekkesinde bulunan bronz yüzüğün kaşı.

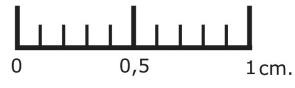
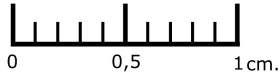
Res. 23- Leys bin İlyas'ın gümüş sikkesinin ön ve arka yüzleri.

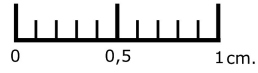
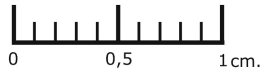
Res. 24- II. Murad'ın gümüş sikkesinin ön ve arka yüzleri.

Rahmi Hüseyin Ünal ve diğerleri

Res. 25- Murad bin Mehmed'in bakır sikkesinin ön ve arka yüzleri.

Res. 26- Anonim Tire bakır sikkesinin ön ve arka yüzleri.

**Res.27- Mentese Mezarlığı. Mescidin kuzeyden görünüşü.
(Konservasyon öncesi).**

**Res. 28- Mentese Mezarlığı. Mescidin kuzeyden görünüşü.
(Konservasyon sonrası).**

Rahmi Hüseyin Ünal ve diğeri

Res.29- Mentese Mezarlığı. Mihrap duvarının içten görünüşü. (Konservasyon öncesi).

Res. 30- Mentese Mezarlığı. Mihrap duvarının içten görünüşü. (Konservasyon sonrası).

Res.31- Seymenlik Zaviyesi. Toplantı salonu batı duvarının içten görünüşü. (Konservasyon öncesi).

Res. 32-Seymenlik Zaviyesi. Toplantı salonu batı duvarının içten görünüşü. (Konservasyon sonrası).

Res.33- Seymenlik Zaviyesi. Toplantı salonu batı duvarının dıştan görünüşü. (Konservasyon öncesi).

Res. 34-Seymenlik Zaviyesi. Toplantı salonu batı duvarının dıştan görünüşü. (Konservasyon sonrası).

Res.35- Seymenlik Zaviyesi. Mihran. (Konservasyon öncesi).

Res. 36-Seymenlik Zaviyesi. Mihrap. (Konservasyon sonrası).